

Mnogovrstne novice.

* Družba na delnice (akcije) se snuje na Dunaji, ki je dobila že dovoljenje, da napravi kratke železnice od kraja do kraja, od kaknega imenitnega kupčijskega ali obrtnijskega mesta, od fabrik, od rudnikov itd., ki peljejo do velikih železnic. Takih malih železnic, po katerih vozove za ljudi ali blago vozijo hlaioni ali pa tudi konji, je na Francozskem že veliko; začele se bojo tudi v deželah našega cesarstva. Dovoljenje za napravo taci železnic so dobili Ed. Todesko, Maks. Springer, Lipmanovi sinovi in K. Stumer. Ta družba bo take železnice delala ali na svoj račun ali po naročilu družih, ki želijo tu ali tam kako kratko železnico. Kapitala hoče vkup spraviti za 10 milijonov; v ta namen bo izdala 50.000 delnic (akcij) po 200 gold. (izprvega jih bo izdala le 25.000). — Namen ni slab, če bo delovanje le tudi na ta koristni namen merilo, in ne na golo dobičkarijo akcionarjev. Recimo, na priliko, da Tržec ostane bolj na strani železnice trebiško-ljubljanske. Če Tržičanje želijo v bližnjo dotiko priti z veliko železnico, napravila jim bode ta družba „k. k. priv. Aktiengesellschaft für Vicinal-Bahnen“ kar brž kratko železnico iz Tržiča do velike železnice.

* Za zbornico v Rimu, kjer bode zbor (koncil) katoliških škofov vsega sveta, delajo 4 arhitekti velike priprave. V dveh polokrogih bodo vzvišeni sedeži škofov, kateri pridejo v ta zbor. Med obema tema polokrogoma v sredi na strani bode prestol papežev, obdajan od sedežev kardinalov, patrijarhov, tujih poslancev in papeževih bogoslovcev. Tej skupini nasproti se povzdiguje oltar zborov. Oder za govornika bode v sredi pred polokrogom. Ostali prostor, posebno prostor v 4 kotih, bode prepuščen poslušalcem, katerim se bo vhod v zbornico dovolil.

Dopisi.

Iz Belaka 5. sušca. — Danes je županija dala z bobnom oklicati, da se nahaja veliko ponarejenih novih dvajsetih med ljudstvom. Podnevi se lahko spoznajo, ker so slabo kovane in se malo svetijo; ponoči se teže spoznajo. Brž ko ne so jih izdajali laški delalci, katerih zdaj cele trume potuje skoz Belak.

Iz doljne Pulskave 11. marca. — Danes smo z veliko častjo, kakor je zaslužil, pokopali prečastitega gosp. Vincenca Novaka, župnika tukajšnjega, enega najiskrenejših rodoljubov na Štajarskem. Po pravici se joče Slovenija na gomili njegovi!

Od Savinske Doline pri Grobelskem mostu 7. sušca. B. W. (Korist slovenskega jezika.) Nemškutarji čenčajo in nas slepariti hočejo, da se z našim — slovenskim — jezikom ne pride daleč po svetu. Jaz pa pravim, da dalje kakor z nemščino, ker slovanskega sveta je več kakor nemškega. Vprašam nemškutarje: kam mi več tržujemo in barantamo: ali gori v nemške kraje ali doli na Hrvaško, Srbsko, Turško? Od kod več dobička vlečemo: od zgorej ali zdolej? Naj povem le nekaj. Kakor že več let, tako je tudi letos naš prvi trgovec z lesom gosp. Janez Cajnar se peljal po vodi v Zagreb, Sisek, Jasenovce, Brod, Mitrovice, Zemun, Pančova, Šabac, Beligrad. Tam se srbski trgovci shajajo in našim slovenskim trgovcem lepe denarce donajajo. V Mitrovicah je vrli trgovec g. Jakob Tevš. Lepo Vas pozdravljamo, prijatli nam dragi! Kadar voda priteče, zopet se vidimo doli. Za zdaj z Bogom!

V Tominu 10. marca. — r. — Nekdo je po svetu raztrosil novico, da bi utegnil naš učitelj gosp. D. F.

biti službe odstavljen. Temu se moramo čuditi, ker imamo vrlega učitelja in izvrstnega organista D. F. zelo radi, pa tudi vemo, da so predstojniki in farani z njim popolnoma zadovoljni. Ni ga tedaj vzroka, da bi se tako govoriti móglo. — Naj bodo tedaj te vrstice v pojasnjenje vsem, ki so bili zaradi tega slabo podučeni.

Iz Notranjskega 6. marca. — Pri nas se pozvedbe za zložbo in napravo večih županij ravnokar vršijo. Kako da se bodo naši župani in zastopniki vèdli, to smo si že pred mislili, kajti vsaka vas ima rada svojega župana in v vsaki vasi je več takih, kateri po županovem klobuku hrepene, akoravno njegovih voglov ne poznajo, in jim več škode nego dobička donaja. Skor vse vasi so se izrekle, da hočejo same svojo županijo, češ, da „velika nesreča bo, če nimamo svojega pürgermajstra!“ Ko bi pa ti „pürgermajstri“ vedeli, kakošen namen da ima zložba več vasi v eno županijo, gotovo bi se temu ne protistavljali. Prečudno pa je to, da še celó od takih strani, od katerih je pričakovati, da podučujejo nevedno ljudstvo, se njihova nevednost nekako moralično podpira. — Rojaci! čem več županij, tem več pisarij — več zmot, toraj tudi več stroškov!*) Zložimo se toraj v kolikor mogoče velike županije, in v malo letih morajo se davki znižati; kajti na to gré, da sami bomo gospodarili s svojim in na svojih tleh v okrožju obstoječih postav, in nam ne bo treba cele trume dražih, pa nam in našej pravični reči nasprotnih uradnikov plačevati. Premislite, da vsak začetek je težak, tedaj tudi ta bo; a z dobro voljo bomo vse dognali. Bog z nami!

Iz vremške doline. — k — (Cesarski uradi v Senožečah ali na Razdrtem?) Od kar se je začelo govoriti in pisati, da bode 1867. leta odpravljena c. kr. sodnija in davkarija naša zopet v Senožečah ustanovila, se nam Vremcem težak kamen od srca valí, in onega dne, da moremo v Senožečah, kamor smo od nekada vajeni in nam je najbolj primerno in blizo, zopet naše sodniške in davkarske opravke odpravljati, pričakujemo težko in komaj! Kakor slišimo, gré za to: ali bodo imenovani uradi v Senožečah ali v Razdrtem ustanovljeni. Da bi se kaj tacega v Razdrtem ustanovilo, to je nam čisto in popolno nezapopadljivo, kajti v prežalostnem spominu so nam Vremcem še leti 1839. in 1840, ko smo bili na Razdrto 18 mesecev, pa menimo da za 18 let vkomisijeni. Tega si pač nikdar več ne želimo. Mi smo si tedaj v trdni svesti, da tako dolgo, dokler Postojna slovi in stoji, se ne more v Razdrtem noben c. kr. urad ustanoviti; kajti Razdrto preblizo Postojne stoji ter nima poslopij ne za urade niti za uradnike pripravnih; ondi je tudi velika nevarnost zaradi ognja, ker je celi kraj sè slamnatmi hišami, skednji, štalami itd. namešan; Bog vari ognja! pri kakem vetru, posebno pri burji, ni nobene rešitve mogoče. V Senožečah je vse pripravljeno; ondi se zaradi stanovanj, ne samo c. kr. sodnija in davkarija tudi večji uradov lahko precej ustanovi. Trg Senožeče je tudi v družih ozirih bolj imeniten; tam ste fara in glavna šola ustanovljeni; ondi je soparna pivarnica, ktera bo državi več tisoč goldinarjev na leto vrgla; tam je finančna in žandarmerijska postaja, je gozdni urad itd. itd. Ko bi se nam tedaj c. k. sodnija in davkarija na Razdrtem ustanovila, bi se nam naše stanje stežavilo, ne pa zljajšalo; kajti mi Vremci bi morali čez dva silovita hriba, čez Gabrk in Smolevo koračiti. In če načrt, kterege so naši občinski zastopniki v dotični prošnji do sl. vlade predložili, pregledamo, bilo bi sodnijsko ustanovljenje na Razdrtem od druge strani

*) Že pod Francozom so spoznali to in naredili so takrat velike županije, ki so tudi pozneje še bile. Vred.

še bolj krivično; prosili so namreč: da bi se vasi Gorenje, Bukovje, Predjama, Landol, Št. Mihel, Hrenovice, Goriče in Studenec z 2317 dušami v Postojno vsodnjile, ker so tje bliže, in prav te vasi postojnski sodnji nekaj okrožja dajo; potem ostanejo od razdrške strani za senožeško sodnijo: Razdrto, veliko in malo Ubelsko, Brezje, veliko in malo Brdo, Strane, Slavine, Hruševje, Sajevče, Rakulek in Črmeljice z 2261 dušami; te vasi imajo skupaj do Senožee 17³/₈ milj hodá; od senožeške strani imajo pa Senožee, Laže, Otošče, Potoče, Dolenjavas, Gabrče, Senadole, Goriče, Famle, Britof, doljne in gornje Vreme in Ležeče z 3644 dušami do Razdrtega 19¹/₈ milj hodá. Kdo toraj more po pravici tirjati, da bi 3644 ljudi 19¹/₈ milj namesto samo 2261 ljudi samo 17³/₈ milj daljave hodilo? Vrh vse dokazane krivice bi pa še znano ubogi prebivalci iz naše vremske in pa senožeške fare proti silni burji čez dva hriba iti morali do Razdrtega, očigled tega, da imajo ljudje iz razdrške strani do Senožee in skozi Senožee vsaki teden tudi po dvakrat opraviti, nasproti pa nima naša stran na Razdrtem celó nikakoršnega opravila. Prosilo se je v imenovani prošnji tudi, da bi se košanska fara in suhorska lokalija s 3064 dušami in vrabčevska podfara s 935 dušami v Senožee vsodnjile. — Izvedeli smo na to, da so občinski zastopniki iz košanske fare na uradno vprašanje izrekli, da nočejo pod Senožee v sodnijo priti, čeravno bi jim tje dosti bliže nego v Postojno bilo, in to zato ne, ker so tam od nekdanj vajeni, ter le tedaj bi v to privolili, ako bi jih vlada v to silila. Da bi se pa kedaj v sodnijo razdrško podali, to se nikoli ne bo zgodilo, in so naprej protestirali. — Da je Košancem Razdrto od rok, to je resnica; al Senožee so jim pa prav prav na rokah, kajti nobena vas nima čez 2 uri hodá do tje, v Postojno pa čez 5 ur. Posebno bi tem ljudem cesta do Senožee jako koristila, kajti ravna in kratka cesta se dá iz košanske doline do Senožee narediti. Čuditi se je, da sl. vlada sama na to ne gré, da se košanska dolina z državno cesto pri Senožeah zveže, kajti ta cesta in ona iz Vrabeč do Senožee bili bi iz več ozirov tudi za državo važni; zadnje imenovana bi pa tudi vrhovski dobri vinski kaplji posebno koristila. — Po vsem tedaj bilo bi najbolj pravično, da bi vlada košansko in vrabčevsko faro v senožeško sodnijo dekretirala, kajti ljudstvo se (tako je povsod) od svojih starodavnih kolovozov, če tudi njemu škodljivih, težko loči, pa je potem hvaležno, ako se prepriča svoje koristi; tukaj bi krajšo in lepo cesto ter manjše stroške imelo; senožeška sodnija pa bi najbolj skrožena na Kranjskem postala. — Kar pa se tega tiče, da so se zastopniki košanske fare senožeški sodnji za sedaj odrekli, gré hvala v prvi vrsti gg. f. B—, in obč. svet. L. D., in zadnjemu posebno zato, ker je naš roják. Pripravljamo mu svetinjo korenjevo, pripeti pa jo hočemo, kadar ga izvolimo za „kneza obeh far.“ Daleč bi se vendar košanska dolina spozabila, da si v oddaljenem reškem žlebu županijski urad ustanovi; mi Vremci se gotovotako ne spozabimo, ker imamo zato sposobnih moči domá dovolj. Mi iz vremske doline tedaj prosimo, naj nam sl. vlada zopet našo starodavno sodnijo in davkarijo brž ko je mogoče v Senožeah, županijo pa za vremsko faro v vremskem Britofu ustanovi.

V Cirknem 12. marca. — Tudi pri nas se je ustanovila národna čitalnica, ki se bode po velikonočnih praznikih slovesno odprla.

Iz Kamnika. — V petek na dan sv. Gregorija je bil pri nas veliki živinski sejm. Pripeljali so na sejm sila veliko kónj, in prodali so jih prav drago. Trgali so se kupci za-nje tako, da bi bil človek lahko konja

od voza prodal, s katerim se je pripeljal na sejm. Kar je bilo boljih konj, pokupil je Lah vse, — kar pa je šepastih ali sicer pokvečenih, vse je šlo na Koroško in Gorenjsko, kjer bojo uboga kljuseta trpinčili za železnična dela, ki se kmalu začnó.

Iz Ljubljane. V nedeljo je imel odbor kmetijske družbe sejo, v kateri je c. k. deželno vlado zastopal gosp. Roth, deželne vlade svetovalec, deželni odbor pa pl. dr. K. Wurzbach, deželni glavar. Šlo je v tem zboru za to, da se po željah c. kr. ministerstva kmetijstva od 27. decembra 1868. razdelijo iz državnega denarja nakupljeni biki za plemo tako, kakor je kaže razglas v Oglasniku „Novic“ v 8. listu. Po c. kr. ministerskem potrdilu od 3. svečana 1869. l. se imajo taki biki dajati na deželo tako, da se ozirjeme na gorensko, dolensko in notranjsko stran kranjsko, potem pa da so prvi na vrsti podružnice kmetijske in pa občine (soseske), in to pred posamesnimi gospodarji, kateri bika želijo. Družba je dobila 29 oglasov, al le samo 8 bikov se je móglo kupiti, ker so dragi in vožnina iz Salcburškega, Miricne doline štajarske in iz Koroškega bode velike stroške naredila. Imenovanemu zboru tedaj nikakor ni bilo mogoče, da bi bil letos vstregel vsem željam; zgodilo se bo to prihodnje leto in tako naprej, ker sl. ministerstvo bode še naprej po tej poti podpiralo živinorejo. Po statističnih zapiskih ima Gorenjsko največ živinoreje, potem Dolensko in potem Notranjsko. Pravično se je tedaj odboru zdelo, da gorenska stran dobí 4, dolenska 3 (enega bika iz Miricne doline kupi namreč iz svojega denarja deželni glavar pl. dr. Wurzbach in ga dá na grad svoj v Črnem potoku okraja litijskega), notranjska stran pa 2. — Veliko gorensko stran od gornjega Bohinja doli do Ljubljane je razdelil odbor tako, da okraj radoliški dobí 1, okraj kranjski 1, okraj kamniški 1 in okraj ljubljanski 1, in sicer: za soseske v gornjem Bohinju g. Janez Sodnik na Koprivniku, — za sosesko v Predoslji in z ozirom na podružnico kmetijsko kranjsko g. baron Anton Zojs na Brdu nad Kranjem, — za občino Št. Vidško nad Ljubljano gospodar Fr. Jesek v Poljanah, — za občino Mekinsko posestnik in župan Fortunat Košir v Podjevšem, — obžaloval je odbor, da že letos nikakor ni bilo mogoče v Rečice, Kranjsko goro in Lesce dati bikov. — Za Dolensko pride eden podružnici črnomeljsko-metliški gosp. Homachu, drugi občini kočevski županiji mestni, tretji, lastnina pl. dr. Wurzbacha, na grad v Črnem potoku. — Za Notranjsko dobí enega za podružnico Vrhiško gosp. Fr. Kotnik v Vrdu in pa za občino cerkniško posestnik Jož. Grbec. — Ako bi se naključilo, da bi kdo teh gospodarjev zdaj ne mogel prevzeti bika, dá se drugemu na Gorenjskem, Dolenskem ali Notranjskem, tako, da na Gorenjsko na vsaki način pridejo 4, na Dolensko 3, na Notranjsko 2.

— (*Volitve mestnega zbora*) so dognane. Izvoljence 3. razreda smo naznanili zadnjič; povedati imamo tedaj danes, da v 2. razredu so bili izvoljeni gg.: Bürger, Dežman, dr. pl. Kaltenegger, dr. Käsbacher, Mahr, Pirker, Rudež, dr. Schöppl, Stedry, dr. Zupan, — v 1. razredu pa: Dreo, Lasnik, Malič, Pauer, dr. Pfefferer, dr. Recher, Samassa Alb., Seunig V., dr. Zupančič, Trpin. — V „Tagblattu“ se glorijska poje tej „velikanskej zmagi“ in pišejo se jim na hvalo dolgi „leitartikelni“ — se vé da: kdo ne bi se veselil, da se spočije, kdor je noč in dan okoli sopihal, zdrave in bolne obiskaval, jezik brusil, fijakarje komandiral in v vedni božjasti živel, da ne bi narodni voditelji s svojimi možmi nenadoma planili na mesto volitve in bi zmagali. In čemu vse to

napenjanje? Društvo „Slovenije“ je odločno izreklo in razglasilo, da se glede na to, kako je bil lani mestni zbor razpuščen, ne vdeležijo volitve. — Imena izvoljencev, ki so jih na listnico postavili konstitucionalci v 3. razredu, potrjuje očitno to, kar se je govorilo po vsem mestu, da so se res bali, da stopi narodna stranka na volišče in da jim popihne od prvega do zadnjega vse liberalne kandidate; zato pa so djali na listnico imena taka, za katera jim ni bilo nič mar. Ko so pa privrženci „konst. društva“ videli, da res ni tistega „plumpes Wahlmanöver“, o katerem so po časnikih pisarili in sami sebe sleparili, misliti se je smelo, da se saj v 2. in 1. razredu ne bojo več napenjati na pretrganje, — al ni bilo tako! Šlo jim je zdaj za to, da pritirajo kar največ mogoče volilcev v volilno zbornico, da potem svetu kažejo: „pogledite“, koliko nas je! In začel se je zdaj nemški direndaj. Nabijali so tedaj svoje kandidate na vse vogale mestne, in so celó Deschmanna oblekli v Dežmana, Seuniga v Zevnik, Suppantschitscha v Zupančič itd.; volilcem so na dom pošiljali svoje liste; vsak je na aku imel svoje, in 5 fiakarjev je celo dopoldne stalo za škofijo pripravljenih, da so dirjali po take, o katerih so se bali, da ne pridejo; tu je sin pripeljal starega onemoglega očeta, ki je že bolj v nebesih kakor na svetu; tam je oprt na žensko taval hromast starček proti mestni hiši, in celó take so nadlegovali z vozmí, ki imajo zdrave noge. Tako se je očitno pred svetom delalo na vse kriplje, in „Tagblatt-a“ vendar ni sram, da se pridruša, da se ni delalo nič, česar ni bilo treba! — Zdaj pa pogledimo: koliko so dosegli z vsem groznim svojim napenjanjem? V 2. razredu je 611 volilcev, in spravili so jih skupaj le 297, — tedaj še polovice ne. In v tem razredu je vendar Germania najbolj zastopana: 212 uradnikov, 49 oficirjev v pokoju, 72 profesorjev in doktorjev, skupaj tedaj 333, kateri po velikem številu stojijo na strani „konst. društva“ in so se večidel udeležili volitev. Kje pa je zdaj še tistih 270 volilcev v 2. razredu, ki se štejejo v vrsto mestjansko (bürgerliche Wähler)? Vzemí Diogenovo laterno — in najdel jih bodeš celó celó malo! — V 1. razredu je volilcev 268; prišlo jih je volit 137, tedaj celi 3 čez polovico; v tem razredu je delalo „konst. društvo“ prav „mit Dampfkraft“; pristopili so celó volilci iz dežele in drugi, o katerih nam volilna pravica ni jasna; celó Anastazija Grüna je napovedal „Tagbl.“, da pride iz Dunaja na pomoč liberalizmu v Ljubljano; pritirali so tudi bolnike k tej volitvi, kakor smo že gori povedali, in delali na pritrganje po dnevi in po noči. In vse sile konec je bil ta, da od 1201 volilcev se je volitve udeležilo le 545, — 666 pa ne. Tedaj izvoljenci komaj tretjino mestjanov (Bürger) zastopajo, ako iz 2. razreda odštejemo veliko število uradnikov, oficirjev itd., kateri so danes tukaj jutri tam, ne namestujejo pravega ljubljanskega mestjanstva. Res, da vlada ni pritiskala na volilce, pa jej tudi treba ni bilo, ker ima v „konst. društvu“ svojo zdatno pomoč. — Po vsem tem tedaj zdaj vprašamo: ali je res, s čemur se „Tagblatt“ baha, da je „mestni zbor sestavljen samo iz mož, ki naše zaupanje popolnoma uživajo?“ Ko bi bil „Tagbl.“ tem besedam podpisal „društvo konst.“, ne bi mu ugovarjali; al ker ni podpisa pod njimi, zavrtnemo jih kot prazno frazo, ktera je z Ljubljano v tolikošni razmeri kakor 545 k 666. Kdor sicer hoče zaupanje imeti, si ga mora zaslužiti; na brado se zaupanje ne daje. Sicer pa naj se „Tagblatt“ nikar ne boji, da bi novim „mestnim očetom“ narodna stranka krivično napotje delala; saj se je prav iz proste volje začasno sama umaknila, da ni napoti svitlobi, ki bo mestu odsihmal dohajala z nemškega sonca!

— V 448. listu „Novega Pozora“ izrekuje „zbor slovenske omladine“ dunajske dr. Tomanu in slovenskim drugovim v državnem zboru „svoje nepovjerenje“. Po prislovi, da „mora ljudi pustiti govoriti, kdor zida javno na planem“, ne branijo naši poslanci gotovo nikomur, da govori kar koli misli, saj — sodnik spet najde sodnika. Odgovoren pa je poslanec le temu, kdor ga je poslal. Tako tudi nas ni volja, se pravdati o posamnih točkah „otvorenega pisma“, in na kratko rečemo le to, da obsega mnogo krivice in neresnice, in pa to, da bi bili naši poslanci proti mišljenju naroda slovenskega (ali vsaj velike večine njegove) glasovali, ako bi bili glasovali po „slobodoumnih načelih“ mladine dunajske. Kdaj neki so državni naši poslanci glasovali za izjemni stan v Pragi? kdaj zoper ministerstvo dogovornost? Glasovaje pa za konkordat, zoper civilni zakon, za smrtno kazen hudodelcev glasovali so prav v duhu ogromne večine naroda slovenskega. V tako mršavih časih kakor so sedanji, je stališče poslančev zelo bridko: voditi ga morale čista vest in čisto rodoljubje v djanju njegovem, da poznejši čas pokaže, kaj je bolje bilo. Tudi Jelačića in Strosmajerja so grdili pred leti tako imenovani „iskreni rodoljubi“ za izdajice, in — kaj so zdaj ti, kaj pa sta una?!

— (Čudna prikazen na ljubljanski gimnaziji.) Znano je, da bodo sv. oče 11. aprila t. l. obhajali svojo zlato novo mašo. Ta sreča, ki je doživi malokteri mašnik, vzbudila je po vsem katoliškem svetu blago misel, sv. očetu čestitati k njihovi petdesetletnici, in v ta namen katoličani tudi našega carstva podpisujejo pismo, ki se podá sv. očetu. Kdo bi mislil, da bode komu v spotikljej, če tudi slovenski gimnazijalci, ki so vsi katoličani, podpišejo to pismo? Toda glej! to profesorja H., ki se sam imenuje katoličana, tako razkači, da učencem iz rok vzame in vodju nese pôlo, na katero so se podpisovali, češ, da to nasprotuje šolskim postavam. Kaj je ta liberalni profesor še storil, ni nam znano; v „resnicoljubnem Tagblattu“ pa je precej bilo brati, da kateheti naših srednjih šol pri učencih milodare pobirajo za papeža!! Kdo neki bi bil mislil, da je hudodelstvo, ako katoliški učenci svojemu najvišjemu duhovnemu pastirju po pismu čestitajo k zlati novi maši? Daleč so jo že pritirali z „liberalizmom“ nove dôbe! Kam še pridemo?

— (Šaloigra „Dobro jutro“), že od 1848. leta priljubljena, je v nedeljo privabila v čitalnico mnogo občinstva, ki je bilo z novo predstavo prav zadovoljno; vse, prav iz značaja naroda našega vzete rôle bile so v izvrstnih rokah: Martan, Grega in Primož, vsak na svojem mestu, igral je „con amore“. „Stara mati“ je sicer majhna rolica; al klasično je bila izpeljana; Cilka in Barbka, zali Kranjci, ste dopolnile ensemble lepo. „Kmetje“ so lepo peli.

— Bone Deus! ki ga je zložil Ant. Nedved, in je prišel kot doklada „Učit. Tov.“ na svitlo, je prav pripravna in lahka kompozicija za mašo (graduale ali ofertorij). Dobiva se pri Milicu po 30 kr.

— (Kaj je res, kaj ne?) „Tagblatt“ je v 47. listu po gosp. Dežmanovi inšpiraciji iz pogovora gospoda ministra dr. Giskre z dr. Bleiweisom pisal, da je minister rekel to-le: „Die Abhilfe des Mangels an fähigen slov. Beamten zur Amtirung in der Landessprache sei nicht Sache des Staates, sondern der Nation; diese habe den nöthigen Beamtenfond beizuschaffen.“ — Gospod Svetec je v državnem zboru rekel to-le: „Wenn die Slovenen Beamte, die auch in der slovenischen Sprache zu amtiren fähig sind, haben wollen, so mögen sie sich dieselben selbst erziehen.“ Na te besede je

gosp. minister zaklical: „Das ist nicht wahr!“ — Kaj pravi „Tagblatt“ k temu? Kako, da molči?

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Iz Dunaja. Zbornica poslancev je dognala razprave o dohodkih in stroških državnih za leto 1869. Za 2 milijona in 742.493 goldinarjev, ki h koncu leta zmanjkajo, naj se naredi dolg. —

Pri obravnavi državnih stroškov za šolstvo in bogočastje je poprijel gosp. Svetec besedo in kazal, da glasoviti §. 19. državnih osnovnih postav, kar se tiče naroda slovenskega, je še zmiraj le §. na papirji in da vlada z ozirom na obljube, ki jih je dal gospod minister nauka ob priliki lanskega proračunskega posvetovanja v državnem zboru, ni bila mož beseda. „Ravno nasprotno — nadaljuje Svetec — moram izreči, da se po oni dōbi, vsaj kar se slovenskega naroda tiče, ni nič spremenilo; da je ostalo vse pri starem, in da živimo v prav istih razmerah, kakoršne so bile pred ustavno napravljenimi pravicami.“ Gosp. Svetec potem razlaga, kaj je ministerstvo storilo, da se je krivica o narodni ravnopravnosti v šolah na Českem in Moravskem odpravila, in potem pravi, da „ne le na Českem in Moravskem, ampak tudi v deželah, kjer Slovenci stanujejo, je nujna potreba, da se narodove pravice ravno v tem obziru izvrše; jaz vem, da ljudstvo more še le potem dobiti zaupanje do ustave in ustavnih naredeb, ako se tudi v tem obziru ustava do dobrega izvrši.“ Potem pominja govornik potovanja Njegove ekscelencije ministra dr. Giskre skozi Ljubljano ter pravi, da so njegove besede prav čudno posvetile dotično mišljenje vladino. Nočem misliti, da je res, kar so razglašali časniki, nočem misliti, da je minister tako govoril, kakor so poročali javni listi. Gospod minister je neki med drugimi rekel, naj si Slovenci sami odgojajo svoje uradnike, ako hočejo imeti narodne, to je, take uradnike, ki bi mogli tudi v slovenskem jeziku uradovati. (Na desni: Čujte, čujte! Dr. Giskra: To ni res!) Gledé šole je gospod minister neki rekel, da naj si Slovenci svoja učilišča sami na lastne stroške napravljajo, ako hočejo imeti učilišča s slovenskim učnim jezikom (na desni: Čujte!). Kakor pravim, ne vem ali je to res tako, in misliti smem, da vse to ni resnično; kajti ko bi bil gospod minister kaj tacega rekel, bil bi se v popolno nasprotstvo stavil obstoječim osnovnim pravicam! To bi bilo nasproti §. 19. postav o splošnih državljskih pravicah, po katerem v tacih deželah, kjer biva več narodov, se imajo javna učilišča tako vrediti, da vsak narod prejme pomočke za izomiko v svojem jeziku brez sile, da bi se moral učiti drug deželni jezik. Tū postava kategorično ukazuje in ne dela nikakoršnih izjem o tem, kdo zavode plačuje; ona pravi, javna učilišča se imajo tako vrediti, da... (Pravo! na desni strani). Po takem tedaj vprašujem: ali je vlada v tej zadevi kaj storila? Kakor sem že rekel, je le gledé českega kraljestva nekaj storila; storila je nekoliko tudi gledé Moravske; gledé omike dežel pa, kjer slovenski narod stanuje, ni vlada dosihmal nič storila; niti ni predložila dotičnim deželnim zborom postavnih osnov, niti ni po poti ukaza kaj odločiti hotela. — Ker se tedaj v tej zadevi ni nič storilo, primoran sem danes drugokrat izreči pričakovanje, da sl. vlada storí, kar je potrebno, da se omenjeni §. 19. osnovnih pravic djansko izvrši; da na dalje pričakujem, da bo vlada kolikor mogoče odpravila zaukaze, ki so s tem paragrafom v nasprotji, in da, kjer imamo že sklepe deželnih zborov, iz lastnega nagona izroči postavne osnove

dotičnim deželnim zborom; kjer pa bi šlo za više učilne zavode, zlasti za vseučilišča ali pravne akademije slavnemu državnemu zboru; konečno pričakujem, da bo v prihodnji proračun sprejela dotične stroške, ki so potrebni, da se omenjene postave tudi materialno izvršiti morejo. Ustava ne sme stati samo na papirji; v djanji, v istini se mora oživiti; to, gospôda moja, je neobhodno potrebno, ako hočemo v Avstriji doživeti srečo to, da bodo zadovoljni vsi narodi, da bode soglasno delovanje napravilo državo trdno in močno, nas vse pa srečne. (Pravo! v desni sredini.)

Ravno zdaj — se piše „Novicam“ 15. dne t. m. — teče gromovita debata o brambovski postavi; večina in manjina se hudo krešete: na vsaki strani je skoro enako število poslancev. Za manjino stoji 25 krajnih levakov, Poljci, Slovenci in Dalmatinci; Tiroljci so se zadnjo uro vmaknili. Dr. Toman je navdušeno govoril. Kdor zmaga, zmaga le za par glasov.

Hrvaško. — Potovanje Njih Veličanstev po vseh okrajih je sijajno na vso moč; vsak kraj storí, kar le more, da sprejme svojega kralja veličastno; tisočerni živio-, eljen- in eviva-klici se razlegajo po okolica, kjer gré ali se vozi. Osvečavi v Zagrebu in na Reki pa ste presegle vse, kar se je dosihmal doživelo v teh mestih. Ko se je presvitli kralj iz Karlovca vrnil v Zagreb, podpisal je pismo, ktero daje Hrvatom vseučilišče v Zagrebu, ktero se bode po njegovem imenu imenovalo Franc-Jožefovo vseučilišče z modroslovno, juridično in zdravilsko fakulteto, po katerem se je želja Jugoslavenov glasila že mnogo mnogo let. — Iz Reke potuje Njih Vel. cesar v Pulj, in pride 19. dne t. m. v Trst, kjer ostane en dan, in se potem le po kratki pomudi na železnici skozi Ljubljano (20. dne t. m.) in Gradec vrne na Dunaj. Presvitla cesarica se je že iz Zagreba vrnila nazaj.

Listnica vredništva. Gosp. J. Z. v Tr.: Danes ni bilo mogoče. — Gosp. O. M. G. P. v P.: Poslanih 15 gold. je sprejel založnik in vse vredil. Izvedeli smo mi še le iz v. pisma. Prvi zvezek se bo poslal s 5. 6. 7. in 8. aprila meseca.

Žitna cena

v Kranji 15. marca 1869.

Vagán pšenice 4 fl. 75. — rži 3 fl. 20. — ječmena — fl. —. — ovs 2 fl. 20. — soršice 3 fl. —. — ajde 2 fl. 50. — prosa 2 fl. 50. — krompirja 1 fl. 70. — fižola 3 fl. 52.

Žitna cena

v Ljubljani 13. marca 1869.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 4 fl. 40 — banaške 5 fl. 10. — turšice 2 fl. 90. — soršice 3 fl. 54. — rži 2 fl. 80. — ječmena 2 fl. 60. — prosa 2 fl. 0. — ajde 2 fl. 50. — ovs 1 fl. 90 — Krompir 1 fl. 60.

Kursi na Dunaji 16. marca.

5% metaliki 62 fl. 60 kr.
Narodno posojilo 70 fl. 25 kr.

Ažijo srebra 122 fl. — kr.
Cekini 5 fl. 84 kr.

Loterijne srečke:

V Gradcu } 13. marca 1869: 12. 30. 65. 44. 32.
na Dunaji } 28. 84. 53. 49. 30.
Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaji 10. aprila.